

Täysistunto

Tiistai 4.5.2021 klo 13.59—19.04

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista

Hallituksen esitys HE 70/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Ministeri Harakka ilmoitti aikatauluongelmasta — ei ilmeisesti ole paikalla — joten mennään seuraavaan puhujaan. Edustaja Laakso.

Keskustelu

16.49 **Sheikki Laakso ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä hieman itseäni häiritsee, millä tavalla kompensoidaan kunnille tästä aiheutuva lisäkustannus. Tai eihän tässä nyt vain ole tarkoituksena se, että tämä koko hanke maksatettaisiin kuljetusyrityksien selkänahasta, jos puhutaan vaikka autohankinnoista jätteenkuljetuksessa?

Arvoisa rouva puhemies! Tästä väkisinkin tulee mieleen, kun olen ihmetellyt tässä tovin aikaa, minkä takia jätteenkuljetuksissa on todella nopeassa tahdissa tarkoitus romuttaa kaksoisjärjestelmä. Onko tässä nyt se syy, minkä takia se pitää romuttaa, että saadaan tämä hallituksen esitys näppärämmin toimimaan? Ja johtuuko tästä samasta asiasta se, mikä taksiuudistuksessa tuli esiin, että STM ei ole selvittänyt millään tavalla sote-kyytien saatavuuden ongelmaa? Siitäkö se johtuu, että tämä pitää saada sinne ensin ympättyä ja sitten saada nämä asiat hoidettua?

Voihan olla, että tämä on edustaja Laakson foliohattuilla, mutta jotenkin tämä sattuma nyt vain antaisi muuta ymmärtää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

16.51 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun näitä julkisten tavallansa liikennepalvelujen hankintoja lähdetään viemään tämmöiselle, voisiko sanoa, ekologisemmalle sähkö- tai vähäpäästöiselle linjalle, niin tässä tulee olemaan aika paljon hankaluuksia varmaankin. Jollakin lailla ihmettelen sitä, että yritetään haukata liian suuri kakku kerrallaan, kun tekniikka tai jakeluverkosto ei ole vielä riittävän toimiva.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2021 vp

Täällä todetaankin, että ”sähköisten henkilöautojen ja siten myös taksien käyttö edellyttää toimivaa latausinfrastruktuuria”. Se on täysin puutteellinen tällä hetkellä, ja pikalatauspisteet, mitä on, ainakin lukemieni lehtiartikkelien perusteella ovat erittäin kalliita vielä. Elikkä ymmärrän tämmöisen sähköautohimon, mikä tässä nyt taustalla on, tämmöisessä kasvukeskuksessa — siellä sillä voi olla jonkinlainen mahdollisuus toimia. Tuolla Etelä-Pohjanmaalla on keskiarvo ajosuoritteesta 47 kilometriä, ja jos maakunnasta lähdetään ajamaan keskuskaupunkiin Kela-kyytiä tai jotain muuta, niin jollakin lailla näen, että se ei millään tavalla taloudellisesti tule toimimaan kuljettajan työajan puitteissa. Jos nyt kuljetus kestää tietyn hetken, saattaa olla pieni odotusaika, niin voi olla, että siellä paikan päällä ei voi ajaa mitään. Ei tähän kannattaisi hätäillen lähteä.

Ja samaten, jos lähdettäisiin biokaasu- tai kaasuautoja rakentamaan ja niillä toimimaan, niin niidenkin jakeluverkosto on tällä hetkellä hyvin vajavainen, sanotaanko nyt, jo Tampereen yläpuolella, mutta ympäri Suomen vaillinainen.

Mutta näissä kannattaisi antaa tekniikan kehittyä, ja vasta sen jälkeen, kun on tekniikka, mahdollinen jakeluverkosto ja muu olemassa, lähteä innokkaammin näitä edistämään. Että malttia näihin asioihin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

16.54 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti liikenteen päästöt on tarkoitus puolittaa vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoteen 2005. Jotta tavoite saavutetaan, on valmisteltu tämän tueksi myös fossiilittoman liikenteen tiekartta.

Liikenteen päästövähennyksiä pyritään edistämään kasvattamalla nolla- ja vähäpäästöisten ajoneuvojen osuutta julkisissa hankinnoissa. Samalla pannaan täytäntöön myös EU-direktiivin vaatimukset puhtaiden ja energiatehokkaiden ajoneuvojen edistämisestä. Direktiivi asettaa jatkossa jäsenmaille sitovat vähimmäisosuudet nolla- ja vähäpäästöisiä ajoneuvoja koskevista julkisista hankinnoista.

Prosentuaaliset vähimmäisosuudet nolla- ja vähäpäästöisiä ajoneuvoja jakautuisivat hankintayksiköille kahdelle eri hankinta-ajanjaksolle vuosien 2021 ja 2030 välille. Lain soveltamisalaan kuuluvat ajoneuvohankinnat ja liikennepalveluhankinnat. Laki koskisi esimerkiksi kuntien ja valtion ostamia ajoneuvoja ja liikennepalveluita, kuten koulukuljetuksia, jätteiden keruuta, paikallisliikenteen bussipalveluiden ostoa ja Kela-kuljetuksia.

Laki taas ei koskisi kaukoliikenteen linja-autoja eikä esimerkiksi maa- ja metsätaloudessa käytettäviä ajoneuvoja tai kaksi- ja kolmipyöräisiä ajoneuvoja. Sääntelyn ulkopuolelle jäisivät esimerkiksi hälytysajoneuvot, asevoimien ajoneuvot ja rakennustyömaiden ajoneuvot. Lisäksi pyörätuolin käyttäjille tarkoitetut M2-luokan ajoneuvot olisi vapautettu vaatimuksista.

Mitä tulee alueellisten eroavaisuuksien huomioimiseen koskien kuntien hankintoja, erityispiirteinä huomioon otettavat asiat liittyvät esimerkiksi etäisyyksiin, taloudellisiin valmiuksiin, latauspisteiden saatavuuteen ja taksimarkkinoiden tilanteeseen.

Arvoisa puhemies! EU ja sen jäsenvaltiot ovat sitoutuneet Pariisin ilmastopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi vähentämään kasvihuonepäästöjä EU-tasolla vähintään 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Joulukuussa 2020 Eurooppa-neuvostossa päämiehet sopivat vuoden 2030 päästövähennystavoitteen kiristämisestä 40 prosentista 55 prosenttiin. Direktiivin asettamat prosentuaaliset ajoneuvojen vähimmäista-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2021 vp

voitteet tulee kaikissa kolmessa kategoriassa saavuttaa kappalemäärittäin eikä esimerkiksi suoritteina mitaten.

Tämän tärkeän lain on tarkoitus astua voimaan elokuun alusta 2021, ja tätä valvovana viranomaisena toimisi Liikenne- ja viestintävirasto.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eskelinen.

16.57 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kunnat ja monet julkisyhteisöt ovat hyvinkin tietoisia näistä muutoksista, ja monissa kunnissa on jo näitä hankintoja tehtykin. Erityisesti jätehuoltoyritykset, energiayhtiöt ja vesihuoltoyritykset ovatkin jo siirtyneet aika monissa yhtiöissä sitten päästöttömiin ajoneuvoihin. Myös joukkoliikenteen viimeisissä kilpailutuksissa on jo huomioitu tätä tulevaa. Esimerkiksi kotikaupungissani Joensuussa oli pitkä joukkoliikennekilpailutus päästörajoituksien pohjalta, ja busseista 20 kappaletta tuli sitten sen liikennöitsijän kanssa, joka voitti kilpailutuksen; siinä oli 20 sähköbussia. He pärjäsivät äärimmäisen hyvin sitten myös hintakilpailussa, eli eivät nämä päästövaatimukset nyt automaattisesti ole nostamassa myös hintoja eivätkä ole sitten tavallaan kuntalaisien kukkarolla.

Se on selvä, että jakeluverkosto ei ole vielä kehittynyt, niin kuin täällä on puhuttu, ei sähkön eikä biokaasun osalta. Ongelmat ovat erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa ja suurten kaupunkien ulkopuolella, ja sitä tietysti nyt hallitus kovastikin yrittää esimerkiksi elvytyspaketin kautta viedä eteenpäin. Samoin on sitten huomioitava myös eri liikkumismuodot, ja niin kuin edellä edustaja Werning totesikin, se, missä tahdissa tätä liikennöintiä ja kalustoa sopeutetaan ja uudistetaan tämän lainsäädännön mukaan.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kvarnström.

17.00 Johan Kvarnström sd: Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä pyritään edistämään liikenteen päästövähennyksiä kasvattamalla nolla- ja vähäpäästöisten ajoneuvojen osuutta julkisissa hankinnoissa, ja tämä on tärkeä ja hyvä asia. Ympäristövaliokunta on jo viime kaudella korostanut julkisten hankintojen tärkeää roolia ilmasto- ja ympäristöpolitiikan tavoitteiden edistämiseksi, ja hallitusohjelman mukaisesti olemme sitoutuneet puolittamaan liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. Tämä on pieni mutta tärkeä osa isosta kokonaisuudesta, ja tämä esitys on yksi fossiilittoman liikenteen tiekartan toimenpiteistä. Eri toimenpiteet liittyvät tietenkin toisiinsa, ja tämän esityksen näkökulmasta on samalla tosi tärkeää, että latausinfrastruktuuri kehittyy jatkossakin. Hankintakustannukset kasvavat jonkin verran tämän lakimuutoksen takia, mutta vastaavasti fossiilisten polttoaineiden kulu- tus myös laskee.

Ärade talman! Syftet med denna proposition och direktivet bakom den är viktigt och i tiden. Som miljöutskottet har konstaterat redan förra perioden är offentliga upphandlingar viktiga när det gäller att främja målen för klimat- och miljöpolitiken. Det handlar om en liten men viktig del av en stor helhet som handlar om att minska utsläppen som skadar klimatet, och det handlar samtidigt om att skapa en renare miljö att leva i.

Eftersom den tidigare lagen är från 2011 är det klart att en uppdatering är på sin plats då tekniken gått framåt och klimatförändringarna fortsatt och vi har ett mer systematiskt arbete både i Finland och inom EU för att minska trafikens utsläpp.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2021 vp

Det här är också en fråga som har behandlats över regeringsperioderna. I propositionen hänvisas till utskottens utlåtanden från 2018, och utifrån detta har vi skäl att hoppas och tro att en gemensam syn över regerings- och oppositionsgränsen kan nås.

Att vi nu gärna implementerar EU-direktivets minimikrav är självklart då Finland har ännu ambitiösare klimatmål än EU som helhet. Därför är det förståeligt och på sin plats att lagförslaget också innehåller miljö- och energieffektivitetskrav för upphandling av fordon och trafiktjänster som anskaffas genom koncessioner.

Ärade talman! Den här lagändringen leder oundvikligen till att anskaffningskostnaderna stiger en del, men samtidigt blir driften billigare och en gynnsam trafikutveckling stärks. Fördelarna är klart större än de praktiska svårigheterna och utmaningarna som finns med i bilden. Det offentliga kan och ska gå i bräsch och visa vägen i denna övergång. — Kiitos, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

17.02 Tuomas Kettunen kesk: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tosiaan hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista ehdotetaan säädettäväksi uusi laki ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista, joka korvaisi vuodelta 2011 olevan ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa annetun lain.

Arvoisa puhemies! Aina kun lainvalmistelua tehdään, myös lausuntokierros käydään, ja lausuntokierroksella lausunnoissa on toivottu esimerkiksi, että nyt kun tässä on käyty keskustelua tästä biokaasusta, biokaasua ja biodieseliä käyttövoimanaan käyttävät henkilöautot ja kevyet hyötyajoneuvot katsottaisiin laissa puhtaiksi ajoneuvoiksi. Useissa lausunnoissa toivottiin tämän velvoitteisiin vähän pidempää siirtymäaikaa. Kun tässä nyt tätä lähetekeskustelua käydään, toivon, että tämä otetaan huomioon.

Muutamat lausunnonantajat toivoivat paaritaksien ja pyörätuolin käyttäjille tarkoitettujen M2-luokan ajoneuvojen rajaamista lain soveltamisalan ulkopuolelle. Ehdotuksia ei vissiin ole otettu huomioon tässä esityksessä, sillä vissiin EU-direktiivi ei mahdollista näissä kansallista liikkumavaraa, mutta kannattaa nämäkin ottaa huomioon.

Tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja. Edustajat Mäenpää ja Eskelinen toivat esille tämän biokaasun ja nykyisen jakeluverkon biokaasun osalta. Muistutan, että biokaasu ja biokaasulla toimivat autot tulevat olemaan jatkossa mahdollisuus, koska tämä jakeluverkkohan tulee laajenemaan jo olemassa olevien päätösten mukaisesti. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.